

FÖRFATTNINGSSAMLING

Antagen av barn- och skolnämnden 2025-05-26, BSN 2025-275

Antagen av utbildningsnämnden 2025-05-28, UN 2023-86

Riktlinjer för undervisning i modersmål samt studiehandledning på modersmål i grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning

1. Begrepp

Hemkommun likställs här med Norrtälje Kommun. Barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden, med barn-och utbildningskontoret som ansvarig förvaltning.

Huvudman likställs här med Norrtälje Kommun. Barn- och skolnämnden samt utbildningsnämnden, med barn-och utbildningskontoret som ansvarig förvaltning.

Huvudman avses även fristående huvudmän (dock ej inom vuxenutbildning där kommunen är huvudman för alla utbildningsanordnare/Komvuxskolor oavsett driftsform).

Fjärrundervisning innebär enligt skollagens definition interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid. Under fjärrundervisningen är grundskoleeleverna i skolans lokaler tillsammans med en handledare.¹ Läraren som undervisar – fjärrläraren – befinner sig samtidigt någon annanstans.

Grundskola omfattar även anpassad grundskola, specialskolan och samskolan.

Gymnasieskola omfattar även anpassad gymnasieskola.

Vuxenutbildningen omfattar kommunal vuxenutbildningens samtliga skolformsdelar.

¹ 21 kap. 12 och 13 §§ skollagen.

2. Modersmålsundervisning

Modersmålsundervisning är frivillig för grund- och gymnasieelever men en rättighet utifrån lagar och förordningar och ska erbjudas av varje huvudman.²

Modersmålsundervisningen styrs av kurser och ämnesplaner och finns i följande skolformer.

- grundskolan och motsvarande skolformer
- gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan
- Komvux på gymnasial nivå och Komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå

Rektor beslutar om en elevs modersmålsundervisning i grundskolan och gymnasieskolan samt skolchef i vuxenutbildningen.³

Norrtälje kommun erbjuder och anordnar modersmålsundervisning i ett språk om:

- det finns minst fem elever som har rätt till undervisningen i det språket
- dessa elever vill få undervisning i sitt modersmål
- det finns en lämplig lärare.

Norrtälje kommun erbjuder modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken om:

- minst en elev vill få undervisning
- det finns en lämplig lärare.

Modersmålsundervisningen bedrivs i Norrtälje kommunala skolor utanför den garanterade undervisningstiden. Undervisning i modersmål erbjuds från årskurs ett till årskurs nio i grundskolan samt under tre eller fyra år i gymnasieskolan.⁴

Rätten till modersmål finns och ska erbjudas en elev i grundskola och gymnasieskolan om:

- en eller båda vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål.
- språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
- eleven har grundläggande kunskaper i språket.

² 5 kap. 7§, skolförordningen., 4 kap 15 § gymnasieförordningen, 2 kap 19 och 23 §§, förordning om vuxenutbildning.

³ 5 kap. 7 § skolförordningen.

⁴ Elever i anpassad gymnasieskola läser utbildningen på fyra år.

Elever som tillhör de nationella minoritetsspråken erbjuds modersmålsundervisning oberoende om eleven har kunskaper i språket eller om det är elevens dagliga umgängesspråk.

Elever som är adoptivbarn och har ett annat modersmål än svenska erbjuds också modersmålsundervisning, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Norrtälje kommun är ett finskt förvaltningsområde. Norrtälje kommun som huvudman genomför uppsökande verksamhet för att erbjuda elever med finskt påbrå modersmålsundervisning. Eleverna behöver inte ha finska som umgängesspråk i hemmet för att kunna delta i modersmålsundervisning i finska.

Modersmålsundervisning erbjuds ej i förskola, förskoleklass eller fritidshem. Förskolan och förskoleklass ska dock medverka till att barn med annat modersmål får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Barn med finska som modersmål har rätt till plats på en förskola i Norrtälje kommun där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska.

2.1 Elever på gymnasiet

Elever på gymnasiet kan även läsa modersmål som moderna språk, individuella val, utökat program eller som ersättning för ett annat språk än svenska och engelska och kan ingå i gymnasieexamen. Modersmål ger inte meritpoäng. Det är rektor på skolan som kan fatta beslut om detta.

2.2 Elever i vuxenutbildningen

Elev som är behörig och har rätt att läsa kurser inom Komvux på gymnasial nivå kan ansöka om att läsa eller få genomföra en prövning i en kurs i sitt modersmål. Eleven måste dock ha det aktuella språket som sitt modersmål.⁵ Detta beslutas av skolchef för vuxenutbildningen.

3. Fjärrundervisning inom modersmål

Fjärrundervisning kan användas i grundskolans och gymnasieskolans verksamheter.

⁵ 3 kap. 3§ förordning för vuxenutbildning.

Fjärrundervisning får endast förekomma under förutsättning att det inte finns någon lärare att tillgå på plats. Det kan även förekomma om det inte finns ett tillräckligt elevunderlag utifrån ett ekonomiskt och organisatoriskt perspektiv.⁶ Både nationella minoritetsspråk och andra språk som ges inom ramen för undervisningsform i modersmål kan bedrivas genom fjärrundervisning. Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. I grundskolan och den anpassade grundskolan ska det finnas en handledare närvarande där eleverna befinner sig. Det är rektor som bestämmer vem som är lämplig för uppgiften att tjänstgöra som handledare på sin skolenhet.

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i modersmål ska fatta ett beslut om det. Beslutet om att använda fjärrundervisning kan tas för högst ett läsår åt gången.⁷

3.1 Fjärrundervisning på vuxenutbildningen

Vuxenutbildningens läroplan anger att flexibilitet alltid ska eftersträvas. Det innefattar elevers möjlighet att läsa inom studieformen fjärrundervisning eller varianter av fjärrundervisning. Även distansundervisning kan bedrivas under vissa förutsättningar för elever i vuxenutbildningen.

Elever som har rätt till, och är behöriga, får läsa modersmål på gymnasial nivå som en kurs inom vuxenutbildningen.

4. Skolskjuts och tillsynsansvar

För elever inom grundskolan som fysiskt deltar i modersmålsundervisning har Norrtälje kommun som huvudman tillsynsansvar för resor mellan undervisningslokaler som finns på olika skolenheter. Bedömer rektor att eleven kan sig själv till en annan undervisningslokal är bestämmelserna om skolskjuts inte tillämpliga. Norrtälje kommuns tillämpning av rätt till skolskjuts regleras av riktlinjerna för skolskjuts.

5. Studiehandledning på modersmålet

Elever i grundskolan ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att

⁶ 21 kap. 1-7 §§ skollagen.

⁷ 21 kap. 9 § skollagen.

uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Nyanlända elever som har tagits emot i högstadiet i grundskolan (årskurs 7-9) eller anpassade grundskolan (årskurs 7-9) och vilkas kunskaper har bedömts har en förstärkt rätt till studiehandledning.⁸ En sådan elev ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart att det inte behövs.

En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än sitt modersmål kan få studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl. Det innebär att studiehandledningen får ges på svenska om det är elevens starkaste skolspråk. Det skulle exempelvis kunna bli aktuellt efter att eleven gått några år i skolan i Sverige.⁹

Det finns ingen begränsning av hur länge eller i vilken omfattning en elev kan få studiehandledning på modersmålet. Det är elevens behov som ska styra. Studiehandledning på modersmålet för elever på gymnasieskolan kan anordnas antingen i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller i form av särskilt stöd.

Elevens rektor tar beslut om studiehandledning

5.1 Studiestöd inom vuxenutbildningen

På vuxenutbildningen är modersmålsstöd eller studiehandledning på modersmål möjligt att ge inom ramen för en orienteringskurs.¹⁰

Elev som är behörig och har rätt till studier inom vuxenutbildningen kan söka sådana kurser om det finns upprättade.

Vuxenutbildningens skolchef beslutar om orienteringskurser.

6. Entreprenad och ekonomi

6.1 Modersmål och studiehandledning på entreprenad

Modersmålsundervisning får överlämnas på entreprenad till annan huvudman inom skolväsendet¹¹. Enskilda huvudmän eller andra offentliga huvudmän har

⁸ 3 kap. 12 § skollagen.

⁹ Prop. 2017/18:194 Fler nyanlända elever ska nå gymnasiebehörighet.

¹⁰ 2 kap.6 § och 17 § förordning om vuxenutbildning.

¹¹ 23 kap. 14 § skollagen

möjlighet att mot ersättning avropa modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmål från Norrtälje Kommun.

Utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen har möjlighet att mot kostnad avropa studiehandledningstjänster.

6.2 Ekonomi

Ersättning för modersmål

Norrtälje kommun erbjuder samtliga skolenheter belägna i kommunen, oavsett huvudman, att ta del av kommunens modersmålsverksamhet och studiehandledning. En överenskommelse mellan Norrtälje kommun och en fristående huvudman ska regleras i ett entreprenadavtal enligt skollagen 23 kap. 14§.

Fristående utförare som tar del av Norrtälje kommuns erbjudande avstår från att ansöka om tilläggsbelopp eller annan ersättning. Skolenheten förväntas att i förekommande fall utan tillkommande ersättning tillhandahålla ändamålsenlig lokal för undervisning, och handledare i det fall undervisning genomförs genom fjärrundervisning.

Fristående huvudmän som önskar bedriva modersmålsundervisning i egen regi kan ansöka om tilläggsbelopp enligt Norrtälje kommuns årligen fastställda bidragsbelopp.

6.3 Ersättning för studiehandledning

Studiehandledning på modersmål ingår inte i tilläggsbeloppet för modersmål utan i grundbeloppet / programersättningen för respektive skolform. I de fall eleven har rätt till studiehandledning på sitt modersmål erbjuder Norrtälje kommun samtliga skolenheter, oavsett huvudman, detta som en avtalad tjänst enligt särskild fastställd timkostnad.

Studiehandledning kan på motsvarande sett erbjudas till utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen.

6.4 Arbetets organisering

Modersmålsundervisning och studiehandledning i modersmål ska organiseras så att resor mellan skolenheter minimeras, detta både för personal och elevers säkerhet, arbetsmiljö, klimat och ekonomi.